Seksueel misbruik van kinderen door vrouwen

Samenvatting:

Het doel van deze these is een overzicht te geven van de onderzoeksliteratuur over vrouwelijke kindermisbruikers. Het percentage vrouwelijke kindermisbruikers in officiële statistieken is waarschijnlijk een onderschatting van het werkelijke percentage, onder andere vanwege de vooroordelen die er bestaan over seksueel misbruik door vrouwen. De gemiddelde leeftijd van de vrouwelijke daders van seksueel misbruik ligt tussen de 28 en de 36 jaar. De meerderheid van de vrouwelijke daders heeft een laag opleidingsniveau en is gescheiden, alleenstaand of weduwe. De minderheid van de daders handelt met een man, de meeste vrouwen plegen onafhankelijk seksueel misbruik. De meerderheid van de vrouwelijke daders richten zich op jonge kinderen die familie of kennissen van hen zijn. Factoren die er waarschijnlijk toe bijdragen dat een vrouw seksueel misbruik zal plegen, zijn dat veel van de vrouwen in hun jeugd zelf seksueel misbruikt en/ of fysiek mishandeld zijn. Bovendien hebben veel vrouwen psychische stoornissen. Vergeleken met mannelijke kindermisbruikers, hebben vrouwelijke kindermisbruikers minder vaak een crimineel verleden. De vrouwen misbruiken jongere kinderen en vaker jongens dan mannen dat doen. Hoewel de mannen en de vrouwen beiden vaker familie, vrienden en kennissen misbruiken, zijn de vrouwelijke daders vaker verzorgers van de slachtoffers, terwijl mannelijke daders vaker vreemden zijn. Het misbruik door vrouwen blijkt even ernstig te zijn als dat van mannen. In de toekomst zal er meer onderzoek gedaan moeten worden naar seksueel misbruik van kinderen door vrouwen omdat een goed beeld van de vrouwelijke kindermisbruiker belangrijk is om het opsporen en het behandelen van deze vrouwen te vergemakkelijken.

Universiteit van Amsterdam
Afdeling Psychologie
Bachelorthese
Auteur: Marissa Holla
Collegekaartnummer: 0256080
Begeleider: Jan Muskens
Datum: 29 augustus 2005

Inhoudsopgave

Inleiding	1
§1 Prevalentie	2
§2 Vooroordelen over seksueel misbruik van kinderen door vrouwen	2
§3 Kenmerken van de vrouwelijke dader en haar slachtoffer	4
§4 Factoren die de kans op seksueel misbruik vergroten	6
§5 Kenmerken van vrouwelijke daders vergeleken met mannelijke daders	8
Conclusie	10
Literatuurlijst	

Inleiding

Een 14 jarige jongen was doorgestuurd voor een medische evaluatie en een mogelijke opname voor een ernstige, psychotische depressie. Hij had een chronische dysthyme stoornis voor ten minste een jaar, maar de laatste vier maanden had hij zich heel erg teruggetrokken en leed aan huilaanvallen, hypersomnia (overmatige slaperigheid), verlies van eetlust, en anhedonia (sterk verlies van interesse). Hij rapporteerde 's nachts dingen in zijn kamer te zien bewegen en stemmen te horen. Ook had hij dagelijks last van zelfmoordgedachten . Hij was nauwelijks in staat om zijn dagelijkse activiteiten uit te voeren.

Evaluatie door een psychiater liet een ernstig depressieve jongvolwassene zien. Opname en het gebruik van antidepressiva werden aanbevolen. De ouders wezen deze aanbevelingen af en vroegen om ambulante behandeling. De jongen onthulde aan de psychiater dat hij de afgelopen twee jaar geslachtsgemeenschap, met de moeder van een jongen waar hij op paste, had gehad. Dit hield in strelen, orale seks en geslachtsgemeenschap. Dit werd nooit positief door hem waargenomen. De huidige crisis was ontstaan toen hij wakker werd tijdens het oppassen en hij de moeder liggend op hem vond, geslachtsgemeenschap simulerend. Zij ging door en de jongen ejaculeerde. Hij was boos en schaamde zich en rende het huis uit.

Na het verslag van de psychiater, begon de kinderbescherming een onderzoek. De dader bekende en verloor tijdelijk de voogdij over haar zoon, ze verloor haar baan als lerares en werd voorwaardelijk in een behandelprogramma voor seksuele daders ingeschreven. De patiënt vond de consequenties gepast. Zijn depressieve symptomen verminderden bijna onmiddellijk , maar een jaar later kwam de depressie terug en hij voelde zich nog steeds ongemakkelijk wanneer hij zijn ervaringen met iemand besprak, zelfs bij de therapeut (Peluso & Putnam, 1996).

De algemeen heersende opvatting over kindermisbruik is dat de daders mannen zijn die vrouwelijke slachtoffers misbruiken. Vrouwen zouden geen kinderen seksueel misbruiken. Het onderzoek dat gedaan is naar vrouwen die kinderen seksueel misbruiken is dan ook schaars (Rudin, Zalewski & Bodmer - Turner, 1995). Hoewel onderzoekers en hulpverleners zich de laatste jaren meer richten op vrouwelijke misbruikers, is de herkenning en acceptatie van het bestaan van seksueel misbruik gepleegd door vrouwen niet verbeterd (Hetherton, 1999).

Toch is het herkennen van vrouwelijke daders belangrijk omdat het leidt tot een beter beeld van de kenmerken van deze vrouwen, hun slachtoffers en de omvang van het misbruik. Het identificeren van basiskenmerken helpt bij het ontwikkelen van een classificatiesysteem of typologie. Typologieën staan betere detectie toe en helpen bij het ontwikkelen van een behandeling om een terugval te voorkomen (Vandiver & Walker, 2002).

Het doel van deze these is om een overzicht te geven van de onderzoeksliteratuur over de vrouwelijke kindermisbruikers. Allereerst zullen de prevalentie en de vooroordelen over seksueel misbruik door vrouwen besproken worden. Vervolgens worden de kenmerken van de vrouwelijke kindermisbruikers en hun slachtoffers en de factoren die de kans op seksueel misbruik vergroten beschreven. Ten slotte zullen de kenmerken van vrouwelijke daders vergeleken worden met die van mannelijke daders.

Middendeel

§1 Prevalentie

Officiële statistieken over vrouwelijke zedendelinquenten tonen aan dat vrouwen verantwoordelijk zijn voor 1 tot 4 % van het totale aantal zedendelicten (Denov, 2003). Denov onderzocht de omvang van zedendelicten met kinderen gepleegd door vrouwen door 15 onderzoeken en statistische verslagen te analyseren. Om de onderzoeken te vergelijken werd de literatuur verdeeld in twee hoofdcategorieën: *case report* en *self-report* onderzoeken. Vervolgens werden de onderzoeken gegroepeerd in drie categorieën gebaseerd op de populatie dat elk onderzoek probeerde te onderzoeken: daders van zedendelicten, mannelijke slachtoffers van zedendelicten en vrouwelijke slachtoffers van zedendelicten. Het onderzoeken van de daderpopulatie liet een scherp contrast zien van de prevalentie tussen *case report* (1.2-8%) en *self-report* gegevens (58%). Bij het onderzoeken van de mannelijke slachtoffers waren de *self-report* gegevens (42-78%) aanzienlijk hoger dan de *case report* gegevens (4-37%). Bij het onderzoeken van de vrouwelijke slachtoffers waren de *self-report* gegevens (6-10%) iets hoger dan de *case report* gegevens (1- 2.1%).

Het gemiddelde percentage van de *case report* gegevens was 7.6%, het gemiddelde percentage van de *self-report* gegevens was 47.9%. De analyse van de prevalentie laat een onderschatting zien van de zedendelicten gepleegd door vrouwen in *case report* gegevens. De verschillen tussen *case report* en *self-report* zijn te verklaren door de manier waarop de data verzameld zijn. *Case report* gegevens laten alleen diegenen zien die in contact zijn gekomen met justitie of sociale dienstverlening. De data kan gebiasd zijn doordat maatschappelijke taboes men ervan weerhoudt om misbruik door vrouwen aan te geven. *Self-report* onderzoeken daarentegen zijn in staat om ook niet-gemelde misdaden te omvatten, het zogenaamde *dark number* (Denov, 2003).

Samenvattend kan gezegd worden dat de prevalentie van seksueel misbruik van kinderen door vrouwen tussen het gemiddelde van de *case report* gegevens (7.6%) en het gemiddelde van de *self-report* gegevens (47.9%) ligt. Wanneer de prevalentie onderzocht wordt door middel van *self-report* blijken de percentages van vrouwen die kinderen misbruiken een stuk hoger te zijn dan de percentages die verzameld zijn door *case report*. Waarschijnlijk zijn de prevalentie percentages in *case report* onderzoeken gebiasd doordat veel slachtoffers het misbruik niet durven aan te geven, *self-report* onderzoeken omvatten daarentegen ook niet-gemelde misdaden.

§2 Vooroordelen over seksueel misbruik van kinderen door vrouwen

Er bestaan enkele vooroordelen over het seksueel misbruik van kinderen door vrouwen. Zo zouden vrouwen niet in staat zijn tot seksuele agressie, zou het seksuele gedrag niet serieus zijn en zou het seksuele gedrag onschadelijk zijn. Hoewel *self-report* onderzoeken aantonen dat seksueel misbruik door vrouwen een groter probleem is dan aangegeven wordt door officiële statistieken, blijft er een maatschappelijk geloof dat vrouwen niet in staat zijn tot seksuele agressie. “Vrouwelijk” zijn betekent verzorgend, beschermend, zorgzaam, niet agressief en niet seksueel. Het denken aan een vrouw als seksueel agressief of erger als een zedendelinquent is tegengesteld aan het traditionele beeld dat de maatschappij van vrouwen heeft.

Er bestaat een vooroordeel dat het seksuele gedrag van vrouwen slechts subtiel is. De term misbruik zou een verkeerde term zijn voor het seksuele gedrag van vrouwen, men spreekt liever van liefdevolle uitingen van intimiteit en zorgzaamheid. Door haar bouw zou een vrouw bovendien niet in staat zijn om kinderen te misbruiken op zo een serieuze manier

als mannen dat doen. In andere woorden “geen penis, geen probleem”. Het seksueel misbruik kan inderdaad verleidelijk en subtiel zijn. Zo kunnen vrouwen op een seksuele manier met kinderen slapen op een leeftijd wanneer dat niet meer gepast is of kunnen vrouwen zichzelf ontbloten en daar opgewonden van raken. Dit soort gedrag valt echter niet onder intimiteit of zorgzaamheid, maar ook onder seksueel misbruik. Het is een misverstand om te denken dat subtiel seksueel misbruik niet schadelijk voor het kind kan zijn (Hetherton, 1999). Bovendien gaat het misbruik veel verder dan slapen met kinderen of exhibitionistisch gedrag. De daden van de vrouwen strekken zich uit over het hele spectrum van seksueel misbruikend gedrag. Het misbruik varieert van *hands-off* delicten zoals exhibitionisme, blootstelling aan pornografie, masturberen in aanwezigheid van het slachtoffer/ door het slachtoffer en toestaan dat haar kind seksueel misbruikt wordt tot *hands-on* delicten zoals wederzijds strelen van de geslachtsdelen, wederzijdse orale seks, vaginale of anale penetratie van slachtoffers met vingers of objecten en geslachtsgemeenschap (Fehrenbach & Monastersky, 1988; Green & Kaplan, 1994; Lewis & Stanley, 2000; Peluso & Putnam, 1996; Rudin, Zalewski & Bodmer-Turner, 1995; Tardif, Auclair, Jacob & Carpentier, 2004; Vandiver & Walker, 2002).

Er bestaat een vooroordeel dat seksueel misbruik door vrouwen minder schadelijk is dan seksueel misbruik gepleegd door mannen. Onderzoeken wijzen uit dat het misbruik van een kind door een vrouw extreem schadelijk kan zijn. Misbruik door vrouwen kan resulteren in negatieve gevolgen op lange termijn en het effect en de ernst kan hetzelfde zijn als de ervaren gevolgen van slachtoffers die seksueel misbruikt zijn door mannen. Een aantal factoren maakt het zelfs mogelijk dat de schade bij misbruik door een vrouw groter is. De mate van verbondenheid tussen het slachtoffer en de daders, en dus een verhoogd gevoel van verraad, verhoogt de kans op een trauma. Als kinderen misbruikt worden door vrouwen in verzorgende rollen, zoals vaak het geval is, kan het risico op een trauma vergroot worden door het besef dat het misbruik gepleegd is door personen van wie kinderen verzorging en bescherming verwachten. Bovendien kan het gebruik van overtuiging in plaats van openlijk geweld, wat vaak het geval is bij vrouwen, negatievere lange termijn gevolgen veroorzaken. Hoewel geweld in het begin het trauma vergroot, verlicht het de schuld op lange termijn omdat de slachtoffers zich ervan bewust worden dat ze weinig keuze hadden over hun betrokkenheid. Misbruik zonder agressie leidt daarentegen eerder tot gevoelens van schuld en verantwoordelijkheid (Hetherton, 1999).

Het zien van vrouwen door de maatschappij als seksueel ongevaarlijk en onschuldig kan invloed hebben op het melden ervan door de slachtoffers. Want hoewel het onthullen van seksueel misbruik moeilijk is ongeacht de sekse van de dader, is het extra moeilijk wanneer het gepleegd is door een vrouw omdat het in dat geval de traditionele opvattingen over seksueel misbruik tegenspreekt. De slachtoffers zijn terughoudend met het vertellen van het misbruik omdat ze bang zijn voor vijandige reacties op hun onthulling, zoals verbaal geweld, ongeloof en het bagatelliseren van hun ervaringen. Bij het schatten van de prevalentie van zedendelicten door vrouwen moet men rekening houden met deze moeite met het onthullen van het misbruik (Denov, 2003).

Onderzoekers en hulpverleners die te maken hebben met seksueel misbruik kunnen ook beïnvloed worden door traditionele opvattingen over seksueel misbruik. Hun benaderingen tot onderzoek, hun reacties op het onthullen van misbruik en de interventies die zij gebruiken hebben een grote invloed op wie gelabeld wordt als een slachtoffer of als een dader en uiteindelijk ook welke gedragingen geïdentificeerd worden als seksueel misbruik. De literatuur toont een afwijzende houding aan tegenover beschuldigingen van vrouwen die een zedendelict begaan door politie, onderzoekers of hulpverleners. Misbruik waar vrouwelijke daders bij betrokken zijn, leiden minder vaak tot arrestatie of vervolging. Dit komt door dat de misdaad door hen zo vervormd wordt totdat het past bij het beeld dat de maatschappij heeft van vrouwelijk gedrag. De ernst van het delict en de invloed op het slachtoffer worden zo

ernstig verminderd (Denov, 2003). Onderzoekers en hulpverleners zien misbruik van vrouwen als minder erg dan misbruik door mannen (Hetherton & Beardsall, 1988). Het niet serieus nemen van het seksueel misbruik door vrouwen kan de lange termijn effecten voor het slachtoffer verergeren (Hetherton, 1999). Als onderzoekers, hulpverleners en politie vrouwen zien als ongevaarlijk en niet in staat om zedendelicten te plegen dan is het onwaarschijnlijk dat zulke zaken besproken, onderzocht en vervolgd worden. Dit leidt uiteindelijk tot uitsluiting van deze zaken in officiële statistieken. Op deze manier hebben de attitudes van onderzoekers, hulpverleners en politie een belangrijke invloed op prevalentie cijfers (Denov, 2003).

Concluderend kan gezegd worden dat hoewel vrouwen hun gedrag kunnen beperken tot subtiele maar schadelijke activiteiten, ze ook in staat zijn tot ernstig seksueel misbruik. De bouw van de vrouw en de verzorgende rol die zij heeft zijn geen beperking voor het plegen van even serieus misbruik als dat van mannelijke misbruikers. De daden van seksueel misbruik door vrouwen strekken zich uit over het hele spectrum van seksueel misbruikende gedragingen, inclusief geslachtsgemeenschap. De gevolgen van het misbruik kunnen zeer schadelijk zijn, ook op lange termijn. Het beeld dat de maatschappij heeft van vrouwen als seksueel passief en onschuldig heeft invloed op het rapporteren door de slachtoffers en op de reactie van politie en psychologen. Het ontkennen van de potentie van een vrouw tot seksueel misbruik speelt een rol in het onderschatten en onderrapporteren van het plegen van zedenmisdrijven door vrouwen. Het zien van vrouwen als niet in staat om zedendelicten te plegen beïnvloedt waarschijnlijk of zedendelicten door vrouwen geïdentificeerd en behandeld worden als seksueel misbruik.

§3 Kenmerken van de vrouwelijke dader en haar slachtoffer

Demografische kenmerken van de vrouwelijke dader

Er is een grote spreiding in leeftijd tussen vrouwelijke daders van seksueel misbruik, met meisjes zo jong als 10 jaar oud en vrouwen van 77 jaar oud (Fehrenbach & Monastersky, 1988; Vandiver & Kercher, 2004). De gemiddelde leeftijd van de vrouwen gevonden in onderzoeken ligt echter tussen de 28-36 (Fehrenbach & Monastersky; Green & Kaplan, 1994; Lewis & Stanley, 2004; Vandiver & Kercher; Vandiver & Walker, 2002;). Het grootste deel van de onderzochte Amerikaanse vrouwen is Kaukasisch en een klein deel Afro-Amerikaans (Lewis & Stanley, 2000; Vandiver & Kercher, 2004; Vandiver & Walker, 2002). De meerderheid van de vrouwelijke daders hebben een laag opleidingsniveau (Grayston & De Luca, 1999; Lewis & Stanley, 2000; Tardif et al., 2005). Zo vond Lewis dat 60% van de vrouwen de middelbare school niet had afgemaakt, en 40% wel.

Interpersoonlijke problemen komen veel voor binnen de huidige relaties van vrouwelijke daders. Vaak zijn relaties afwezig in het leven van de vrouwen (Grayston & De Luca, 1999; Lewis & Stanley, 2000; Tardif et al., 2005). Zo blijkt uit het onderzoek van Lewis & Stanley dat een derde van de vrouwen getrouwd is, de rest is alleenstaand. Tardif et al. hebben gevonden dat 38,5 % van de vrouwen getrouwd is of met een man samenwoont en 61.5% is gescheiden, alleenstaand of weduwe.

In het onderzoek van Vandiver en Kercher (2004) werd getracht demografische kenmerken van de daders en slachtoffers vast te stellen. Alle volwassen vrouwelijke zedendelinquenten in Texas (N=471) die bij de justitie geregistreerd stonden werden onderzocht. Een clusteranalyse leverde zes categorieën van vrouwelijke zedendelinquenten op:

1. *Heterosexual nurterers*: de grootste groep vrouwelijke zedendelinquenten bestaande uit 146 daders met een gemiddelde leeftijd van 30 jaar. De vrouwen hebben een

verzorgende rol en veel vrouwen zien waarschijnlijk de relatie met het kind niet als misbruik. De slachtoffers zijn jongens met een gemiddelde leeftijd van 12 jaar.

2. *Noncriminal homosexual offenders*: bestaande uit 114 daders met een gemiddelde leeftijd van 32. Deze vrouwen zijn het minst vaak gearresteerd na hun eerste overtreding en hebben het minste aantal arrestaties. De slachtoffers zijn meisjes met een gemiddelde leeftijd van 13.
3. *Female sexual predators*: bestaande uit 112 daders met een gemiddelde leeftijd van 29. De vrouwen zijn het vaakst gearresteerd na hun overtreding, hadden een hoog aantal overtredingen in vergelijking met de andere categorieën van daders en ze zijn jonger. De meeste van de slachtoffers zijn jongens met een gemiddelde leeftijd van 11 jaar.
4. *Young adult child exploiters*: bestaande uit 50 daders met een gemiddelde leeftijd van 28. Deze vrouwen zijn het jongst. Hun slachtoffers zijn jonge meisjes en jongens met een gemiddelde leeftijd van 7 jaar.
5. *Homosexual criminals*: bestaande uit 22 daders met een gemiddelde leeftijd van 32. Deze vrouwen hebben het hoogste aantal totale arrestaties en misbruiken oudere slachtoffers. Hun misdaden houden aanranding en het dwingen tot prostitutie in. De meeste slachtoffers zijn meisjes met een gemiddelde leeftijd van 11.
6. *Agressive homosexual offenders*: deze groep bestaat uit slechts 17 daders. De slachtoffers zijn volwassenen met een gemiddelde leeftijd van 31 en de meerderheid (88%) is vrouwelijk.

Er zijn verschillende groepen van vrouwelijke daders gebaseerd op demografie en kenmerken van het slachtoffer. De typologie van vrouwelijke zedendelinquenten geeft aan dit een heterogene groep is (Vandiver & Kercher, 2004). Men moet rekening houden met het feit dat in dit onderzoek alle vrouwelijke zedendelinquenten onderzocht zijn, niet alleen vrouwelijke zedendelinquenten die kinderen misbruiken. De vrouwelijke daders die personen boven de 18 misbruiken is echter klein, namelijk 3.6 %. Deze groep betreft de laatst genoemde categorie *agressive homosexual offenders*.

Een beperking van dit onderzoek is dat de steekproef alleen vrouwelijke daders omvat die gearresteerd en veroordeeld zijn en niet representatief is voor de gemiddelde vrouwelijke misbruiker. De steekproef omvat alleen vrouwen die gearresteerd en veroordeeld worden en dus zware zedendelicten hebben gepleegd. De vrouwen die een licht vergrijp hebben gepleegd, zoals strelen of exhibitionistisch gedrag, blijven buiten beschouwing.

<u>Alleen handelen of met een medeplichtige</u>

In veel gevallen handelt de vrouwelijke dader met een andere volwassene. Hierin zijn twee typen van vrouwelijke daders te onderscheiden: ‘passieve daders’ vrouwen die het seksueel misbruik observeren en ‘actieve daders’ vrouwen die deelnemen aan de seksuele activiteiten. In het onderzoek van Lewis en Stanley (2000) waren medeplichtigen aanwezig in 46.7% van de gevallen. De medeplichtigen waren in alle gevallen mannen en hadden een relatie met de vrouwelijke dader. In een ander onderzoek begonnen de daders in 28.9% van de gevallen een misdaad samen met een ander (Rudin et al., 1995). Hoewel veel vrouwelijke daders samen met een man handelen, zijn er ook veel vrouwen die alleen seksueel misbruik begaan. Zo handelden alle 11 vrouwen in het onderzoek van Fehrenbach en Monastersky (1988) alleen, zonder aanwezigheid van een man.

<u>Het slachtoffer</u>

De leeftijd van de slachtoffers varieert van 18 maanden tot 17 jaar (Fehrenbach & Monastersky, 1988; Lewis & Stanley, 2000; Tardif et al., 2005; Vandiver & Walker, 2002).

De meeste slachtoffers zijn echter jong, de gemiddelden liggen tussen de 5 en de 10 jaar oud (Fehrenbach en Monastersky; Lewis & Stanley; Tardif et al.). De slachtoffers zijn vaak familie of kennissen van de kindermisbruikers. Zo had een meerderheid van de volwassen vrouwen uit het onderzoek van Tardif et al. een incestueuze relatie met een dochter (46.2%) of een zoon (38.5%). Van de jonge vrouwen misbruikte 53.3 % iemand binnen de familie, 26.7% pleegde misbruik als oppas en 20% pleegde misbruik bij een kind uit de buurt. Ook in het onderzoek van Lewis en Stanley was een groot deel (58.3%) van de kinderen door hun moeder misbruikt, de rest van de slachtoffers waren familieleden of kennissen van de daders. In het onderzoek van Fehrenbach en Monastersky was geen van de daders een onbekende van het slachtoffer, de slachtoffers waren verwanten, kennissen of oppaskinderen. Rudin et al. (1995) vonden dat de relaties die de vrouwelijke daders met hun slachtoffers hebben in afnemende volgorde familie, vrienden en kennissen, verzorgers en vreemden zijn.

Wat de voorkeur voor de sekse van het slachtoffer betreft is de literatuur niet consistent. Zo rapporteren sommige onderzoeken dat de meerderheid van de slachtoffers meisjes zijn (Fehrenbach & Monastersky, 1988; Rudin et al., 1995; Tardif et al., 2005) en andere onderzoeken dat de meerderheid van de slachtoffers jongens zijn (Lewis & Stanley, 2000; Tardif et al.). Terwijl er ook gevonden is dat er geen significant verschil is tussen de voorkeur van de vrouwelijke kindermisbruiker voor het geslacht van het slachtoffer (Rudin et al., 1995). Waarschijnlijk zijn de verschillende resultaten te verklaren door het lage aantal proefpersonen in de steekproef, die variëren van 13 tot 87. Het is ook mogelijk dat de vrouwen geen voorkeur voor sekse hebben, maar díe kinderen misbruiken die beschikbaar zijn.

Concluderend kan gezegd worden dat hoewel er een grote spreiding in de leeftijd van de vrouwelijke daders van seksueel misbruik is, de gemiddelde leeftijd tussen de 28 en de 36 jaar ligt. Het grootste deel van de onderzochte Amerikaanse vrouwen is Kaukasisch en een klein deel Afro-Amerikaans. De meerderheid van de vrouwelijke daders hebben een laag opleidingsniveau. Veel van de vrouwen zijn gescheiden, alleenstaand of weduwe, slechts een klein deel heeft een relatie. De meerderheid van de vrouwelijke daders richten zich op jonge kinderen. Meestal zijn de vrouwen familie, verzorgers of kennissen van de slachtoffers. Over de sekse van het slachtoffer is de literatuur niet eenduidig, waarschijnlijk bestaan er enkele subgroepen van vrouwelijke zedendelinquenten met elke groep een eigen voorkeur of geen voorkeur voor sekse.

§ 4 Factoren die de kans op seksueel misbruik verg roten

Seksueel misbruik

Consistent in de analyse van vrouwelijke kindermisbruikers is dat zij afkomstig zijn uit disfunctionele gezinnen en in veel gevallen fysiek en emotioneel mishandeld en seksueel misbruikt zijn als kind, jongere of volwassene (Grayston & De Luca, 1999). Zo rapporteerden 50% van de vrouwelijke zedendelinquenten in het onderzoek van Fehrenbach en Monastersky (1988) seksueel misbruikt te zijn. In het onderzoek van Lewis en Stanley (2000) was dit aantal nog hoger, 80% van de vrouwen bleek seksueel misbruikt te zijn. Het misbruik was bij de helft door familieleden (broers, vaders en moeders) gepleegd en bij de andere helft door kennissen. Bij een kwart van de vrouwen betrof het strelen en bij drie kwart penetratie. In het onderzoek van Tardif et al. (2005) werden volwassen vrouwen met een gemiddelde leeftijd van 36.2 jaar en jonge vrouwen met een gemiddelde leeftijd van 14.7 jaar onderzocht. 61.5% van de volwassen vrouwen en 60% van de jonge vrouwen bleek seksueel misbruikt te zijn. In beide groepen was een hoog percentage door familieleden gepleegd, 92.3% bij de volwassen vrouwen en 53.3% bij de jonge vrouwen. In deze onderzoeken zijn alleen gegevens verzameld van vrouwelijke zedendelinquenten. In geen van deze onderzoeken is echter gebruik gemaakt

van controlegroepen, zoals niet seksuele delinquenten en andere klinische en normale groepen. Uit de literatuur blijkt echter dat in de normale populatie het percentage misbruikte vrouwen een stuk lager is, het aantal vrouwen dat in de jeugd seksueel misbruikt is wordt geschat op 16.8 % (Putnam, 2003). In het onderzoek van Green & Kaplan (1994) werden de vrouwelijke zedendelinquenten vergeleken met een controlegroep namelijk vrouwelijke delinquenten van een niet seksueel delict (zoals diefstal en het dealen van drugs). Uit de resultaten bleek dat zowel bij de zedendelinquenten als de controlegroep seksueel misbruik frequent voorkwam. Bij de zedendelinquenten was dit percentage (82%) echter aanzienlijk hoger dan de delinquenten in de controle groep (45%). Opvallend was dat het seksueel misbruik bij de vrouwelijke zedendelinquenten alleen door familieleden gepleegd was, in de controlegroep daarentegen waren juist meer vrouwen misbruikt door iemand buiten de familie dan binnen de familie.

Fysieke mishandeling

De groep vrouwelijke zedendelinquenten bleken niet alleen slachtoffer te zijn van seksueel misbruik maar ook van fysieke mishandeling. De cijfers van vrouwen die rapporteerden mishandeld te zijn door een ouderfiguur lopen uiteen van 21.4% (Fehrenbach & Monastersky, 1988) tot 80% (Lewis & Stanley, 2000). In het onderzoek van Tardif et al. (2005) waarin volwassen en jonge vrouwen vergeleken werden, bleek dat van de volwassen vrouwen 46.2% mishandeld was (door vader of vader en moeder samen) en 30.8% was getuige van gewelddadig gedrag door de vader binnen het gezin. Van de jonge vrouwen was 40% zelf het slachtoffer van geweld binnen de familie en 53.3% was blootgesteld aan geweld binnen de familie. In het onderzoek van Green en Kaplan (1994) waarin de vrouwelijke zedendelinquenten vergeleken werden met "gewone" delinquenten bleek dat een hoger percentage zedendelinquenten (73%) in de jeugd mishandeld was dan de controlegroep (45%).

Slechte relatie met de ouders

Behalve de fysieke mishandeling blijkt de relatie met de ouders op meer punten disfunctioneel te zijn. De vrouwen hebben een slechte relatie met hun moeder, vanwege verwerping door de moeder (23.1%), het niet beschermen tegen seksueel misbruik (23.1%) of mishandeling (7.7%). Bovendien hadden zij veel conflicten met hun moeder. De relatie met de vader werd gekenmerkt door afstand of afwezigheid en gewelddadig gedrag tegenover familieleden. De vrouwen hadden ambivalente gevoelens voor hun vader (Tardif et al., 2005).

De zedendelinquenten beschreven hun ervaringen in de familie tijdens hun jeugd vooral als ongelukkig, waarin misbruik op de voorgrond stond. Weinig vrouwen groeiden op in intacte families met beide ouders. Meer zedendelinquenten (45%) als "gewone" delinquenten (27%) beschreven hun ouders als misbruikend, en meer "gewone" delinquenten (55%) dan zedendelinquenten (27%) beschreven hun ouders als afwezig en verwaarlozend. Alle slachtoffers in beide groepen waren of niet in staat om het misbruik aan hun moeder te vertellen of zij werden niet geloofd wanneer zij het vertelden (Green & Kaplan, 1994).

Huidige relatie

De meerderheid van de vrouwen die in hun jeugd misbruikt of mishandeld waren hadden in hun relatie weer de slachtofferrol, wanneer zij mannen uitkozen die wreed waren en hen mishandelden (Green & Kaplan, 1994). De relatie van de vrouwelijke kindermisbruikers wordt vaak gekenmerkt door misbruik en pijn. Problemen die de vrouwen met hun partners ervaren zijn dat bepaalde mannen incest met hun dochter plegen (23.1%), een drank of drugsproblem hebben (46.2%), gewelddadig of jaloers gedrag vertonen (38.5%) en/ of een crimineel verleden hebben (23.1%) (Tardif et al., 2005).

Psychische stoornissen

De psychische gezondheid van de vrouwelijke zedendelinquenten hebben de afgelopen jaren veel aandacht gekregen van hulpverleners en onderzoekers (Grayston & De Luca, 1999). Het blijkt dat veel vrouwen last hebben van verschillende psychische stoornissen. De vastgestelde psychiatrische diagnosen die bij veel vrouwelijke zedendelinquenten voorkomen zijn depressie (33.3-64%), dysthyme stoornis (15.4%) en posttraumatische stress-stoornis (73%) (Green & Kaplan, 1994; Lewis & Stanley, 2000; Tardif et al., 2005). Deze zijn in de normale populatie veel lager, respectievelijk 3-5%, 2.3% en 7.8% (Albersnagel, Emmelkamp & van den Hoofdakker, 1998; Barlow, 2002). Persoonlijkheidsstoornissen zoals afhankelijke (15.4-45%), vermijdende (64%) en borderline persoonlijkheidsstoornis (30.8- 45%) zijn ook veel voorkomend onder de vrouwen (Green & Kaplan; Tardif et al.). In de normale populatie zijn deze respectievelijk 1.5%, 1.3% en 1.7% (Verheul, 2001). Er waren ook veel vrouwen die zelfdestructief gedrag vertoonden zoals alcohol- en middelenmisbruik (61.5- 73%), zelfmoordpogingen (38.5%) of zelfbeschadiging (15.4%) (Green & Kaplan; Tardif et al.). Uit het onderzoek van Lewis & Stanley bleek dat veel vrouwen in het verleden behandeld waren in psychiatrische klinieken, 67% had ambulante behandeling gehad en 7.3% had intern behandeling gehad.

Concluderend kan gezegd worden dat een hoog percentage, tussen de 50 en 80%, van de vrouwelijke kindermisbruikers zelf seksueel misbruikt is. Het misbruik werd bij een groot deel gepleegd door familieleden en kennissen. De vrouwen zijn vaak fysiek mishandeld door een ouderfiguur. Over het algemeen was de relatie met hun vader en moeder slecht. De vrouwen waren weer het slachtoffer in hun huidige relatie, waar in misbruik en geweld door hun partner niet werd geschuwd. Veel vrouwen hadden last van verschillende psychische stoornissen zoals depressie, dysthyme stoornis en posttraumatische stress-stoornis. Ook persoonlijkheidsstoornissen als afhankelijke, vermijdende en borderline persoonlijkheidsstoornis werden vaak gevonden. De prevalentie van deze psychische stoornissen en persoonlijkheidsstoornissen is aanzienlijk hoger dan in de normale populatie. Bovendien vertoonden veel vrouwen gedrag als middelenmisbruik, zelfmoordpogingen of zelfbeschadiging.

§5 Kenmerken van vrouwelijke daders vergeleken met mannelijke daders

Hoewel een groot deel van de literatuur betrekking heeft op mannelijke zedendelinquenten is het niet bekend of deze onderzoeksbevindingen ook toepasbaar zijn op vrouwelijke zedendelinquenten. In deze paragraaf zullen daarom mannelijke kindermisbruikers vergeleken worden met vrouwelijke kindermisbruikers. 40 vrouwelijke zedendelinquenten in Arkansas werden vergeleken met mannelijke zedendelinquenten. De informatie werd verzameld van staat- en FBI registers. De mannen en vrouwen werden op verschillende kenmerken vergeleken, zoals leeftijd tijdens de eerste arrestatie van een zedendelict, type van eerste delict (seksueel of niet seksueel delict) en het aantal zedendelicten. Uit de resultaten bleek dat mannen en vrouwen even oud waren toen zij voor het eerst gearresteerd werden voor een zedendelict. Of de eerste misdaad een zedendelict was verschilde significant tussen de mannen en vrouwen. Bij vrouwen kwam het vaker voor dat hun eerste arrestatie voor een zedendelict was, veel vrouwen hadden geen crimineel verleden. Wat betreft het aantal gepleegde zedendelicten was er geen significant verschil tussen mannen en vrouwen (Vandiver & Walker, 2002).

Een beperking van de database bij het onderzoeken van de verschillen is dat het alleen demografische informatie en informatie over de criminele geschiedenis verschaft. Psychologische factoren en kenmerken van de situatie zouden een beter beeld verschaft

hebben van de vrouwelijke zedendelinquent. Men moet ook rekening houden met het feit dat alleen de meest serieuze zedendelinquenten betrokken zijn (Vandiver & Walker, 2002).

In het onderzoek van Rudin et al. (1995) werden de kenmerken van slachtoffers van seksueel misbruik bepaald door 87 slachtoffers van vrouwelijke daders te vergelijken met 93 slachtoffers van mannelijke daders op de variabelen leeftijd, geslacht en de relatie van de dader met het slachtoffer en ernst van het misbruik. De proefpersonen waren afkomstig uit een centrum die therapie voor seksueel misbruikte kinderen van 0 tot 18 verschaft. Uit de resultaten bleek dat slachtoffers van vrouwelijke daders jonger dan slachtoffers van mannelijke daders waren. Dat vrouwelijke daders de neiging hebben om jonge kinderen te misbruiken is mogelijk te wijten aan een groter machtsverschil tussen dader en slachtoffers, omdat vrouwen jonge kinderen fysiek nog kunnen overmeesteren. Ook is het mogelijk dat vrouwelijke daders slachtoffers selecteren die, omdat ze jong zijn, gemakkelijk met woorden over te halen zijn en minder snel het misbruik zullen onthullen.

Mannelijke daders misbruikten meer meisjes (76%) dan jongens (24%). Vrouwelijke daders misbruikten ook meer meisjes (62%) dan jongens (38%) maar in mindere mate dan mannelijke daders. Het is niet duidelijk waarom vrouwen vaker meisjes dan jongens misbruiken. Enkele hypothesen die de auteurs aandragen zijn dat meisjes kwetsbaarder zijn om slachtoffer te worden, dat de daders zich met de slachtoffers identificeren, dat de daders meer opgewonden worden van meisjes of dat jongens onderrapporteren.

De relaties die vrouwelijke daders hebben met slachtoffers is in afnemende volgorde van voorkomen: familie, vrienden en kennissen, verzorgers en vreemden. Voor mannelijke daders was dit: familie, vrienden en kennissen, vreemden en verzorgers. Mannelijke en vrouwelijke daders hebben overeenkomstig dat zij vaker familie, vrienden en kennissen misbruiken. Een verschil is dat een groter deel van de vrouwelijke daders verzorger is, terwijl een groter deel van de mannelijke daders een vreemde is. Er was geen verschil wat betreft de ernst van het misbruik tussen de slachtoffers van mannelijke en vrouwelijke daders.

Concluderend kan men zeggen dat vrouwelijke kindermisbruikers verschillen van mannelijke kindermisbruikers. Mannelijke daders hadden vaker een crimineel verleden, in tegenstelling tot de vrouwelijke daders. Vrouwelijke daders misbruiken jongere kinderen dan mannelijke daders. Zowel vrouwen als mannen misbruiken vaker meisjes dan jongens, hoewel het verschil bij vrouwen kleiner is. Hoewel zowel mannelijke als vrouwelijke kindermisbruikers vaker familie, vrienden en kennissen misbruiken, is een groter deel van de vrouwelijke misbruikers een verzorger van het kind terwijl een groter deel van de mannelijke misbruikers een vreemde is. Er was geen verschil wat betreft de ernst van het misbruik tussen de slachtoffers van mannelijke en vrouwelijke daders. Vrouwelijke kindermisbruikers verschillen dus op enkele punten van mannelijke kindermisbruikers wat indiceert dat er behoefte is aan de ontwikkeling van een aparte typologie voor vrouwelijke zedendelinquenten.

Conclusie

De percentages vrouwen die kinderen misbruiken liggen zeer waarschijnlijk een stuk hoger dan de officiële statistieken aangeven. De cijfers zijn onder andere beïnvloed door de vooroordelen die er bestaan over seksueel misbruik van kinderen door vrouwen. Zo zouden vrouwen niet in staat zijn tot seksueel geweld, het seksuele gedrag zou slechts subtiel zijn en het seksuele gedrag zou niet schadelijk zijn. Deze vooroordelen over vrouwen hebben invloed op het rapporteren van zedenmisdrijven en op het herkennen en behandelen van zedendelicten als seksueel misbruik.

Over de vrouwelijke daders van seksueel misbruik is bekend dat, hoewel er een grote spreiding in leeftijd is, de gemiddelde leeftijd tussen de 28 en de 36 jaar ligt. De meerderheid

van de vrouwelijke daders hebben een laag opleidingsniveau en zijn gescheiden, alleenstaand of weduwe. Een minderheid van de daders handelen met een man, de meeste vrouwen beginnen onafhankelijk daden van seksueel misbruik. De meerderheid van de vrouwelijke daders richten zich op jonge kinderen die familie of kennissen van hen zijn.

Er zijn enkele risicofactoren die de kans vergroten dat een vrouw dader wordt van seksueel misbruik. Een consistent gegeven in de literatuur is dat een hoog percentage, tussen de 50 en 80%, van de vrouwelijke kindermisbruikers zelf seksueel misbruikt is. Het misbruik werd vooral gepleegd door familieleden en kennissen. Fysieke mishandeling door de ouders was ook niet ongewoon onder de onderzochte vrouwen. De vrouwen werden vaak opnieuw het slachtoffer van misbruik en geweld in hun huidige relaties met hun partner. Veel vrouwen hebben last van verschillende psychische stoornissen zoals depressie, dysthyme stoornis en posttraumatische stress-stoornis. Ook persoonlijkheidsstoornissen als afhankelijke, vermijdende en borderline persoonlijkheidsstoornis komen vaak voor onder de vrouwen. Bovendien vertoonden een hoog aantal middelenmisbruik, zelfmoordpogingen of zelfbeschadiging.

Vrouwelijke kindermisbruikers bleken op een aantal punten van mannelijke kindermisbruikers te verschillen. De vrouwelijke daders hadden minder vaak een crimineel verleden. Wat de slachtoffers betreft misbruikten vrouwelijke daders jongere kinderen dan mannelijke daders. Zowel vrouwen als mannen misbruikten vaker meisjes dan jongens, hoewel het verschil bij vrouwen kleiner was. Hoewel zowel mannelijke als vrouwelijke kindermisbruikers vaker familie leden, vrienden en kennissen misbruikten, was een groter deel van de vrouwelijke misbruikers een verzorger van het kind terwijl een groter deel van de mannelijke misbruikers een vreemde was. Er was geen verschil in ernst van het misbruik tussen de slachtoffers van mannelijke en vrouwelijke daders gevonden. De verschillen indiceren dat er behoefte is aan de ontwikkeling van een aparte typologie voor vrouwelijke zedendelinquenten.

Een goed beeld van de vrouwelijke dader is belangrijk om het opsporen en het behandelen van de vrouwelijke kindermisbruiker te vergemakkelijken. Er is echter veel meer onderzoek nodig om een goed beeld te krijgen van de vrouwelijke dader, aangezien het onderzoek dat hiernaar gedaan is schaars is. Bovendien hebben de onderzoeken vaak een kleine steekproef, geen controlegroepen en zijn de onderzochte vrouwen veroordeeld of gearresteerd waardoor de steekproef niet representatief is voor de “gemiddelde vrouwelijke kindermisbruiker”.

Een consistent gegeven in de literatuur is dat veel vrouwelijke kindermisbruikers zelf seksueel misbruikt en mishandeld zijn of psychische stoornissen hebben. Maar niet alle vrouwen die seksueel misbruikt en mishandeld zijn of psychische stoornissen hebben zullen later zelf dader worden van seksueel misbruik. Welke factoren er precies toe leiden dat een misbruikte vrouw zelf een dader zal worden is niet duidelijk, om dit te bepalen zouden in vervolgonderzoek vrouwelijke kindermisbruikers die seksueel misbruikt zijn vergeleken moeten worden met vrouwen die seksueel misbruikt zijn maar nog nooit een zedendelict gepleegd hebben. Op deze manier zal de rol van eerder misbruik en mishandeling als voorspeller voor het misbruiken van kinderen duidelijk worden.

Om de negatieve gevolgen van seksueel misbruik door vrouwen te beperken is het noodzakelijk dat psychologen enkele aanbevelingen in acht nemen. Omdat het taboe van seksueel misbruik door vrouwen een sterke invloed heeft op het onthullen van het seksueel misbruik zouden psychologen een klimaat moeten creëren waarin het geoorloofd is om het misbruik te onthullen en erover te praten. Bovendien moeten psychologen het misbruik serieus nemen, onder andere omdat het minimaliseren van de ervaringen van slachtoffers een negatieve invloed op de slachtoffers heeft. De invloed van seksueel misbruik door vrouwen is hetzelfde als seksueel misbruik door mannen, de reacties op het misbruik zouden ook even

ondersteunend moeten zijn. Verder is het van belang dat psychologen open staan voor het idee dat vrouwen in staat zijn tot serieus seksueel misbruik en bereid zijn vrouwelijke daders door te verwijzen voor behandeling of het strafsysteem. Psychologen zouden moeten streven naar het doorbreken van het taboe rondom seksueel misbruik door vrouwen door het probleem openbaar te maken door verspreiding van onderzoeksbevindingen, door toegang tot de media en andere manieren van massacommunicatie (Hetherton, 1999). Zonder deze inspanningen zullen de slachtoffers zich geïsoleerd blijven voelen, onthulling door de slachtoffers verhinderd worden en het geloof dat het fenomeen niet bestaat blijven voortbestaan.

Literatuurlijst

Albersnagel, F.A., Emmelkamp, P.M.G., & Hoofdakker, R.H. van den (1998). *Depressie: Theorie, diagnostiek & behandeling.* Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.

Barlow, D.H. (2002). *Anxiety and its disorders: The nature and treatment of anxiety and panic.* New York: The Guilford Press.

Denov, M.S. (2003). The myth of innocence: Sexual scripts and the recognition of child sexual abuse by female perpetrators. *The Journal of Sex Research, 40,* 303-314.

Fehrenbach, P.A., & Monastersky, C. (1988). Characteristics of female adolescent sexual offenders. *American Orthopsychiatric Association, 58,* 148-151.

Grayston, A.D., & De Luca, R.V. (1999). Female perpetrators of child sexual abuse: A review of the clinical and empirical literature. *Aggression and Violent Behaviour, 4,* 93-106.

Green, A.H., & Kaplan, M.S. (1994). Psychiatric impairment and childhood victimization experiences in female child molesters. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 33,* 954-961.

Hetherton, J. (1999). The idealization of women: Its role in the minimization of child sexual abuse by females. *Child Abuse & Neglect, 23,* 161-174.

Hetherton, J., & Beardsall, L. (1998). Decisions and attitudes concerning child sexual abuse: Does the gender of the perpetrator make a difference to child protection professionals? *Child Abuse and Neglect, 22,* 1265-1283.

Lewis, C.F., & Stanley, C.R. (2000). Women accused of sexual offenses. *Behavioral Sciences and the Law, 18,* 73-81.

Peluso, E., & Putnam, N. (1996). Case study: Sexual abuse of boys by females. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 35,* 51-54.

Putnam, F.W. (2003). Ten-year research update review: Child sexual abuse. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 42,* 269-278.

Rudin, M., Zalewski, C., & Bodmer-Turner, J. (1995). Characteristics of child sexual abuse victims according to perpetrator gender. *Child Abuse & Neglect, 19,* 963-973.

Tardif, M., Auclair, N., Jacob, M., & Carpentier, J. (2005). Sexual abuse perpetrated by adult and juvenile females: An ultimate attempt to resolve a conflict associated with maternal identity. *Child Abuse & Neglect, 29,* 153-167.

Vandiver, D.M., & Kercher, G. (2004). Offender and victim characteristics of registered female sexual offenders in Texas: A proposed typology of female sexual offenders. *Sexual abuse: A Journal of Research and Treatment, 16,* 121-137.

Vandiver, D.M., & Walker, J.T. (2002). Female sex offenders: An overview and analysis of 40 cases. *Criminal Justice Review, 27,* 284-300.

Verheul, R. (2001). Co-morbidity of personality disorders in individuals with substance use disorders. *European Psychiatry 2001, 16,* 274-282.